

NOREEN, ADOLF

Folketyologier / samlade av Adolf Noreen

Stockholm
1888

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken. EOD erbjuder åtkomst till digitaliserade dokument enbart för personlig, icke-kommersiell användning. För annan användning vänligen kontakta biblioteket.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu>

326 (1888 B)

NYARE BIDRAG TILL KÄNNEDOM OM
DE SVENSKA LANDSMÅLEN OCK SVENSKT FOLKLIF VI. 5.

FOLKETYMOLOGIER

SAMLADE

AF

ADOLF NOREEN.

STOCKHOLM 1888
KONGL. BOKTRYCKERIET
P. A. NORSTEDT & SÖNER.

Som en ringa början till en samling af våra svenska folk-etymologier meddelas följande lista, upptagande omkring 600 exempel. I fråga om folketyologiens begrepp ock olika arter får jag hänvisa till min uppsats *Svensk folketyologi* i »Nordisk tidskrift» för 1887, s. 554 ff. samt till min recension af K. NYROPS *Sprogets vilde skud* i samma tidskrift för 1882, s. 609 ff.

Förkortningar som tarfva förklaring:

- Andr. Volkset. = ANDRESEN, *Ueber deutsche volksetymologie*. 3
auf. Heilbronn 1878.
Rydqv. Språkf. = RYDQVIST, *Den historiska språkforskningen*.
2 uppl. Sthm 1863.
Sidbl. HSn. = SIDENBLADH, *Sveriges härads- och sockennamn*.
2 uppl. Sthm 1873.
-

- ✓ **Absolutist** (i nykterhetsfrågan): i Uppsala oppslutist (jfr sluta opp).
- Ackord**: på Gottl. afkord (jfr af); se Sv. landsm. I, s. 363.
- ✓ **Ackuschörskä**: i Uppsala ackusköterska (jfr sköta).
- Advent**: i Vgötl. årvänta (jfr år ock vänta).
- Affekter**: i Dal. (Leksand, Rättvik) med betydelsen »åtbörder» (jfr fäkta); se Norelius i Sv. landsm. II, s. lxxxvi.
- Affär**: i Värml. (Fryksdalen) afärd (jfr färd); så ock i många andra svenska dialekter.
- Afång** är väl (liksom det danska *aflang*) lånadt från tyskans *abläng*, hvilket är en med anslutning till *ab* gjord half-öfversättning af det latinska *oblongus*.
- Akläja** (lat. *aquilegia*) har äfven i rspr. biformen *åkerläja* (jfr åker) med anor ända från 1500-talet (Variar. rerum voc. *akerleya*).
- Aktiv**: i Uppl. ock i Kalm. län aktiver med betydelsen »aktsam» (jfr akta).
- ✓ **Alfabet** lär i Dal. (Älfaldalen) ha formen *talforbet* (jfr tala).
- Alicante** (vin): på Gottl. allekant (jfr all ock kant); se Sv. landsm. I, s. 363.
- Alldeles** (jfr del) är en ombildning af fsv. *allaledhis* (af ledh väg).
- Allsköns** (jfr skön) är egentligen *alls-köns*, fsv. *alzkyms* (af *kyn kön*); se Rydqv. Språkf. s. 14 f.
- Alseda**, ortnamn i Smål., skrifves äfven *Alsheda* (jfr hed), ehuru den fsv. formen af namnet är *Alsedha*; se Sidbl. HSn. s. 33.
- Alt** (på stränginstrument): i Ögötl. ant, associerande sig med *annan*, således uppfattad såsom »den andra strängen på instrumentet».
- Amsterdam** lär i Ångml. kunna ha formen *alsterdam* (jfr *alstra* ock *dam*) ock betyda »holländsk raceko» (från *Amsterdam*); se Nordlander i Sv. landsm. I, s. 392 not.

Anbefalla (jfr *falla* ock prefixet *be-*) är en sorts försvenskning af det tyska (*an*)*empfehlen*.

Anboren uttalas ofta med långt *a* (jfr *anor*), men är egäntligen ett lån från tyskans *angeboren*.

Andakt: i Vmanl. med betydelsen »varsamhet» (jfr *akta*); se *Västmanl.-Dala landsmålsförenings saml. t. en ordbok öfver landsmälet i Västmanland och Dalarne* I, s. 8.

Anrikning (i en grufva): i Falun *anritning* (jfr *rita*); se Norelius i Sv. landsm. II, s. lxxxvi.

✓ **Ansjovis**: flerstädes dialektiskt *ansjofisk* (jfr *fisk*); kan möjligen bero på inflytande af det tyska dialektiska *anschofisch*.

Antikrist: i Vgötl. *andekrest* (jfr *ande*) med betydelsen »obändig person» (»en orolig ande»); se signaturen R. i tidningen *Vårt land* $\frac{5}{10}$ 1887.

Antimonium crudum (medikament): i Ångml. *timodikrut* (jfr *krut*); se Modin i Sv. landsm. VII. 2, s. 21.

Antingen (jfr *ting*) utgår från fsv. *ant(v)iggia* »det ena eller andra af tvänne». Då redan Upplandslagen har formen *antvingia*, så kan *ng* icke till sin uppkomst bero på ordets association med det fsv. *ping* (med *p* ock utan *v*). Snarare är det väl att sammanställa med *ng* i sådana fall som de vulgära *småningom* jämte *smånigom*, *härting* för *härtig* o. d.

Antonia uttalas i Vgötl. *Antonia* (jfr *nie*) ock anses vara synnerligen lämpligt såsom namn på nionde barnet i en familj, om det är en flicka; se R. i *Vårt land* $\frac{5}{10}$ 1887.

Appeltofft (släktnamn): i Vgötl. *Äpplatofs* (jfr *tofs*); se R. i *Vårt land* $\frac{5}{10}$ 1887; — *Appeltopp* (jfr *topp*) i Kalm.

Apropå: på Gottl. *appert* (d. v. s. *ampert*) *på*; se Sv. landsm. I, s. 363.

Armborst (jfr *arm* ock *borst*) är lånadt redan i fsv. tid från det mlt. *armborst*, en folketymologisk ombildning af medeltidslatinets *arbalista*, äldre *arcuballista*.

Armbåge (jfr *arm*) af äldre *al(n)boghe*. Rydqv. IV, s. 313 uppger, dock utan anförande af citatställe, från äldre tid en förmedlande form *almboghe*.

Armod uppfattas nu ofta som en sammansättning af adj. *arm* ock *mod*, men är lånadt från det medellågtyska *armöt*. I fsv. ägde ordet en sällsynt biform *armöpa*, beroende på association med *möpa* *möda*.

- ✓ **Assurera:** i Vgötl. *askerera* (jfr *aska*) i betydelsen »brandförsäkra»; se R. i *Vårt land* ⁵/₁₀ 1887.
- ✓ **Astrakan:** i Vgötl. m. fl. trakter *extrakan* (jfr *extra*).

Baklänges: på Gottl. (Färö) *baklændis* (jfr *lænd*); se Sv. landsm. I, s. 362.

Balansera: i Uppl. *baklansera* (jfr *bak*); se Lindal i Upl. forn.-fören. tidskr. V, s. 128.

Bantler: i Värml. (Fryksdalen) *bandolär* (jfr *band* ock *lär läder*), dock icke utgående från riksspråkets form, utan från en som stått närmare det tyska *bandelien*, hvarifrån vi lånat uttrycket.

Barbaka i uttrycket »rida b.» har mycket ofta biformen *barbacka* (jfr *backe*).

Barlast (jfr *bar*) är väl, trots formens ålder — den träffas redan i Skånelagen — en ombildning af *ballast*, såsom detta etymologiskt oklara ord heter både i ty. ock eng.

- ✓ **Bassäng:** på Gottl. *badsäng* (jfr *bad* ock *säng*); se Sv. landsm. I, s. 364.

Bedarra (jfr *darra*) är lån från det lågty. *bedaren* lugna.

Befalla (jfr *falla*) är en ombildning af det äldre fsv. *befala*, lånadt från mlt. *bevalen* (= ty. *befehlen*).

Berberis uppfattas i flere dialekter, t. ex. i Sdml. ock Värml., såsom en sammansättning med *ris* ock aksentueras i öfverensstämmelse därmed så, att *ris* får den tonvikt, som plägar tillkomma senare sammansättningsleden i ett sammansatt ord.

Bergamotter: på Gottl. *päramutter* (jfr *pärön*); se Sv. landsm. I, s. 363.

Besman får ej sällan pluralformen *besmän*, hvilken utvisar association med *man*, pl. *män*. På Gottl. (Färön) har ordet fått formen *bismid* (jfr *smid* *smed*); se Sv. landsm. I, s. 362.

Betlehem uppfattas ofta som en sammansättning med det sv. *hem*, ehuru det är ett hebreiskt *Bet-lehem*; se TEGNÉR, *Hemmets ord* s. 6.

- ✓ **Bibliotek:** i Uppl. *bibelaptek* (jfr *bibel* ock *aptek* *apotek*), knappast beroende på tyskt inflytande, ehuru väl samma folketymologi i tyska dialekter förekommer.

- ✓ **Bicykel**: i Stockholm bärcirkel (jfr bära ock cirkel).
- Bilinervatten**: i Uppsala m. fl. orter berlinervatten (jfr Berlin).
- Birgitta** är en redan i fsv. tid gjord ombildning af det ursprungligen utländska **Brigitta** i öfverensstämmelse med mansnamnet **Birger**, en ombildning som — enligt hvad lektor M. LUNDGREN för mig påpekat — låg så mycket närmare till hands, som den mäst bekanta innehafvarinnan af namnet, den heliga Birgitta, var dotter af en Birger.
- Blåkulla**: i Värml. (Fryksdalen) blåckhuul (d. v. s. blockhållet); se Sv. landsm. II. 2, s. 8. Äfven rspr. blåkulla torde innehålla en folketymologi (jfr blå), då väl ordet på ett eller annat sätt sammanhänger med det tyska Blocksberg. I folkböcker, tryckta 1837 ock 1846, förekommer också stafningen **Blockkulla** (se BÄCKSTRÖM, *Sv. folkböcker* II, s. 117).
- Bocköl** (jfr bock) är ett lån från tyskan, hvars bock(bier) är en förkortning af aimbock (uppfattadt som ein bock), d. v. s. öl från staden Eimbeck; se Andr. Volkset. s. 181.
- Bogsera**: i Medp. med bet. »bocka sig»; se Sv. landsm. I, s. 581.
- Bohus** (jfr bo) af fsv. Baghahus.
- Boltzius**: i Stockholm Bällskjuts (jfr bäll ock skjuts).
- Bon chrétien**: i Uppl. bunkakäng (jfr bunke ock känga).
- Bondpraktika**: i Dal. (Leksand) ock Vgötl. bondpratika (jfr prat); se Norelius i Sv. landsm. II, s. lxxxvi; R. i *Vårt land* ⁵/₁₀ 1887.
- Bon mot får** i slangspråket ofta heta bångmål (jfr mål).
- Bonsjur** (rock): i Boh. bangsju! (jfr bange lif på kläder ock sjula skyla); se Sv. landsm. I, s. 683.
- Bonstorp**, ortnamn i Smål., skrives äfven Bondstorp (jfr bonde), trots den fsv. formen Bodhingsthorp; se Sidbl. HSn. s. 39.
- Brandstad** (jfr brand), ortnamn i Skåne, är en ombildning af det fda. Brunestathe; se Sidbl. HSn. s. 39 f.
- Bredvik**, ortnamn i Vgötl., har biformen Brevvik (jfr bref) trots det fsv. Bredhowiika; se Sidbl. HSn. s. 40.
- Brigitta** se Birgitta.
- Brinnbär** (Värml., Fryksdalen) ock brännbär (Jämtl.) »hallon» äro omtydningar, efter resp. brinna ock bränna, af ett brindbär, hvori ingår ett urgammalt, i våra nordiska dia-

lekter ännu bevaradt ord **brinde** älghanne (se Noreen i Sv. landsm. IV. 2, s. 24; Rietz s. 52; Bugge i Bezz. beitr. III, s. 99). Att ett annat sv. dialektiskt namn på samma växt, **bringbär**, ock det fornnorska **bringr** äro af samma upprinnelse, framgår däraf, att älghannen i norska dialekter (Österdalen) har namnet **bringe** (se Aasen, Ordb. s. 80). Detta växtnamn utgår sålunda från ungefär samma åskådningssätt, som gifvit upphof till det tyska namnet **himbeere** (äldre **hindbeere**), det danska **hindbær** ock det skånska **hingbär**.

Budget uttalas oftast som en sammansättning af bud ock get, men är lånadt från det engelska **budget**.

Buldan: i Boh. **bondal** (jfr **bonde**); se Sv. landsm. I, s. 683.

Bunkeflo, ortnamn i Skåne, skrives äfven **bunkeflod** (jfr **flod**); se Sidbl. HSn. s. 41.

Bysätta (jfr **by**) beror väl på oriktig utläsning af det medelågtyska **bysetten** (äfven skrivet **bisetten**, vårt **bisätta**) »sätta in», »sätta undan», hvarifrån ordet af oss lånats; jfr TAMM, *Om tyska prefix* s. 16.

Bäckседа, ortnamn i Smål., skrives äfven **Bexheda** (jfr **hed**), trots fsv. **Becksid**; se Sidbl. HSn. s. 33.

Bäjärskt öl: på Gottl. **baiskt** (d. v. s. **beskt**) öl; se Sv. landsm. I, s. 363.

Canterbury uppträder i fsv. under formen **Cantarbiærgh** (jfr **biærgh** **bärg**); se Rydqv. II, s. 279.

Carolina se **Gustavianum**.

Cassia fistula (medikament): i Ångml. **tissel tassel**; se Modin i Sv. landsm. VII. 2, s. 23.

Centrumborr: i Boh. **setronebår** (jfr **citron**); se Sv. landsm. I, s. 683.

✓ **Champinjon**: i Uppl. **svampinjon** (jfr **svamp**); se Sv. landsm. I, s. 605; — likaså i Vgötl. **svampion**; se R. i *Vårt land* ⁵/₁₀ 1887.

✓ **Char à bancs**: i Vgötl. **skaravagn** (jfr **Skara** ock **vagn**); se R. i *Vårt land* ⁵/₁₀ 1887.

✓ **Charkuteri**: i Uppsala **skärkötteri** (jfr **skära** ock **kött**). I Vgötl. kallas charkuterihandlanden för **själfkuttaren** (jfr **själf** ock **kutta** springa).

- Chasseur (släktnamn): på Gottl. Kassör; se Sv. landsm. I, s. 364.
 Chikan associeras i Uppl. med skicka och får betydelsen »försändelse», »något tillskickadt».
 Chikanera: i Smål. oskickanera (jfr oskick).
 Chyträus (släktnamn): i Ögötl. Tjugetreus, i Kalmartrakten Tjutreus (jfr tjugo och tre).
 ✓ Civilisation: dialektiskt silfverisation (jfr silfver); se GEETE i *Fulqvällen* för 1881, s. 10.
 Claris majorum exemplis, inskriften å riddarhuset i Stockholm, öfversattes af Stockholmsgaminerna med »ta en klar (= en sup) på majorernas exempel».

✓ **Danzig** förekommer på 1500-talet skrifvet Danske (jfr dansk); se *Linköpings biblioteks handlingar* I, s. 119.

Daug (släktnamn): i Uppl. Dågg (jfr dogg hund).

De Maré (släktnamn): i Kalmartrakten Dömmare (jfr dömma), i best. form Dömmarn.

Diariibevis: i Boh. diarébevis (jfr diarré); se Sv. landsm. I, s. 683.

Diarré: i Uppl. diaref (jfr buk-ref) eller diaröf (jfr röf anus).

Difteri: i Uppl. (Danderyd) gifteri (jfr gift); se M—e i Ny ill. tidn. ¹⁹/₇ 1887.

»Distingeradt utseende» omstöpes af Stockholms sjäaren till »distilleradt utseende»; se Sv. landsm. I, s. 615.

Distrikt: i Värml. (Fryksdalen) jistrek (jfr ji gifva och strek streck); likaså i Dalsl. jestrek, Smål. jestreck.

Dofhjort (jfr dof) utgår från äldre *dåhjort (danska daahjort, äldre blott daa, eng. doe).

Dokument: dialektiskt domkument (jfr dom).

Domherre { uttalas nu med slutet o-ljud, som om orden vore
Domkyrka { sammansatta med dom (omdöme), då de i stället
Domprost { ursprungligen innehålla dom (med å-ljud; ty. dôm, fr. dôme) biskopskyrka.

Drabant: i Hall. uttaladt drábant (jfr dra draga) och med betydelsen »lathund», person som »drar benen efter sig».

Dressin: i Ögötl., Vgötl. och Gästr. drasin (jfr dra draga).

✓ **Dromedar**: i Värml. (Gillbärga) drommelidale (jfr drommel drummel och da/ dal).

✓ **Dynamit**: i Dalsl. dånarnit (jfr dån).

Edsele, ortnamn i Vnorrl. län, skrifves stundom **Edsleö** (jfr *ö*); se Sidbl. HSn. s. 44.

Edsleskog, ortnamn i Dalsl., skrifves äfven **Hesselskog** (jfr fsv. *hæsle skogher hasselskog*), trots fsv. *Ezlaskogh*; se Sidbl. HSn. s. 44.

Edsöre uppfattas af mängen som en sammansättning med *öre*, men det är i stället att etymologiskt uppdelas i *ed-söre* (besläktadt med *svära*); se Rydqv. Språkf. s. 12 f.

✓ **Ekipage**: i Vgötl. *åkepasj* (jfr *åka*); se R. i *Vårt land* ^{5/10} 1887.

Ekorre: i Dalsl. *ilekon* (jfr *ila*). **Ekorre** själfv. torde af mängen uppfattas som en sammansättning *ek-orre*, men ordet hette i fsv. *ikorne*, ock det torde hafva lika litet att skaffa med *ek* som med *orre*.

Eldmörja, redan i fsv. *eldmyria*, torde vara en på association med *eld* beroende ombildning af ett fsv. *emyria*, isl. *eimyryja*, af hvilket äfven i andra germ. språk träffas spår (se Kluge i KZ. XXVI, s. 84).

Elektricitet: i Värml. (Gillbärga) *elaktris* (jfr *elak*).

Elfva se *älfva*.

Embarras: på Gottl. *amberad* (jfr *rad*); se Sv. landsm. I, s. 363.

Enkanneligen torde nu associeras med verbet *kan*, med hvilket det intet har att skaffa, såsom framgår af den äldre formen fsv. *enkanlika*, isl. *einkanlega*, sammanhängande med ad-verbet isl. *einka* »specielt» ock vårt svenska *enkom*.

Enstöring (jfr *stör*) hette i fsv. *enstöping* (isl. *einstöðingr*).

Eringsboda, ortnamn i Blek., skrifves äfven **Eriksboda** (jfr **Erik**); se Sidbl. HSn. s. 45 f.

Erinra har i äldre svenska formen *erhindra* (jfr *hindra*).

Esse i uttrycket »vara i sitt esse» torde nu uppfattas som varande den latinska infinitiven *esse*, men utgår nog i stället från det franska *aise* i frasen »être à son aise».

Essentia dulcis (medikament): i Ångml. *sinkadunsen* (jfr *sink*); se Modin i Sv. landsm. VII. 2, s. 23.

Experiment: i Värml. (Fryksdalen) *pelement* (jfr *peel peta*, *fingra*); se Sv. landsm. II. 2, s. 53.

Express: på Gottl. *exbref* (jfr *bref*) i betydelsen *expressbud*.

- Falaska** har i flera ordböcker (t. ex. Sjögrens, Dalins) biformen *fallaska* (jfr *falla*); se Norelius i Sv. landsm. II, s. lxxxvi. »**Falka** på något» associeras nu med *falk*, men kommer af *fal* »till salu» (»*falka*, tinga på det faalt är», Spegels ordbok); se Norelius i Sv. landsm. II, s. lxxxvi.
- Fanera**: i Boh. *finera* (jfr *fin*); se Sv. landsm. I, s. 683.
- Fantisera** har i Värml. betydelsen »tigga», »vara landstrykare» (jfr *fante* tiggare, trashank, landstrykare).
- Farpiägn**, fsv. personnamn, har biformen *Fardiækn* genom association med *diækn* djäkne.
- Faskin**: i Vgötl. *kvastin* (jfr *kvast*); se R. i *Vårt land* ⁵/₁₀ 1887.
- Fason**: på Gottl. (Fårön) *förson* i analogi med de många ord som börja på *för-*; se Sv. landsm. I, s. 363.
- Fastlagen** (jfr *lag*), ombildning af det medellågtyska *vastelavent* fettisdag.
- Fenkål** (jfr *kål*) är ett lån från det lågtyska *fenkohl*, en folk-etymologisk ombildning af det latinska *feniculum*. På Gottl. har ordet omstöpts till *fännikokål* (jfr *fännika*).
- Filipstad** får stundom i Värml. heta *Fyllbyttestad* (jfr *fyllbytta* fyllhund), hvilket väl dock icke är en folketymologi, utan en folkvits.
- Fingerborg**: i många dialekter *fingerborr* (jfr *borr*).
- Fiskmåås**: i Vmanl. *fiskmåns* (jfr *Måns*).
- Fjäril**: dialektiskt *fjäderalde* m. fl. dylika former (se Rietz s. 143), beroende på association med *fjäder*.
- Fleetwood** (släktnamn): i Ögötl. *Flyttfot* (jfr *flytta* ock *fot*), i Värml. *Fläckfot* (jfr *fläck*), Smål. *Fleckfot* (jfr *flecka* flicka).
- Flegmatisk**: i Skåne *flängmatisk* med betydelsen »som flänger i väg».
- Flintskallig** (jfr *flint*, *flinta*) af fsv. *flinskallotter* (jfr det da. *flenskalle* ock det no. adjektivet *flen* bar).
- Flottyr** är förmodligen en genom påvärkan af *flo*tt uppkommen ombildning af det franska *friture*.
- Fläckföyre** si (Gottl.) gifva sig till underhållstagare hos annan person, har etymologiskt ingenting med *fläck* att göra, utan är identiskt med det no. *fletföra* seg, fsv. *flatföræs* af *flæt*, *flat* hus; se Sv. landsm. I, s. 364.
- Flädermus** (jfr *fläder*) är redan i fsv. tid lånadt från mht. *vleder-mûs* (af *vledern* fladdra).

- Fortepiano:** i Värml. m. fl. landskap förtipiano (jfr förti fyrtio); i Stockholm lär äfven formen porterpiano (jfr porter) kunna förekomma.
- Fotogen:** i Hall. förtisken (jfr förti fyrtio ock sken). Association med sken förekommer äfven i många dialekter, som ej ändra ordets form.
- Framdeles** är en redan i fsv. tid företagen ombildning (efter del) af fsv. framlepis (af løp väg); se Rydqv. V, s. 144.
- Fridene,** ortnamn i Vgötl., skrives äfven Fridened (jfr Ed), men hette i fsv. tid Fridhini; se Sidbl. HSn. s. 49.
- Friherrinna:** dialektiskt friarinna (jfr friare; »hon fick det namnet, för det hon friade själf», heter det stundom); jfr i Ångml. friarinnans gulddroppar, se Modin i Sv. landsm. VII. 2, s. 21.
- Frottera:** i Stockholm äfven flottera (jfr flott).
- Frukost:** associeras nu möjligtvis med fru, men hette fordom frokost ock är lånadt från det lågtyska froukost (jfr ty. frühstück), således »tidig måltid».
- Fryele,** ortnamn i Smål., skrives äfven Fryeled (jfr Ed), trots fsv. Fröale; se Sidbl. HSn. s. 50.
- Frös(t)hult,** ortnamn i Västmanl. län, är en ombildning efter hult af fsv. Fröstolft; se Sidbl. HSn. s. 50.
- Frösve,** ortnamn i Vgötl., skrives äfven Frösved (jfr ved), trots fsv. Frösvi; se Sidbl. HSn. s. 51.
- Fundation:** i Medp. med betydelsen »funderande»; se Sv. landsm. I, s. 579.
- Furage:** i Värml. (Fryksdalen) foras (jfr for foder).
- Färnbock** (jfr bock) af Fernambuco-färg.
- Följeslagare** (jfr slag, »slå följe») af fsv. fölghis-laghi, d. v. s. följeskamrat; se Rydqv. Språkf. s. 19.
- Följetong:** i många dialekter med betydelsen »åtföljande skara», »följe».
- Förkolna** (jfr kol) är väl, såsom allmänt antages, att härleda af det fsv. kolen, biform till kulen.
- Förlåt** (jfr låta för) hette ännu på 1700-talet förlott (se Rydqv. V, s. 161) ock är sålunda sammansatt med lott.
- Försagd** (jfr säga) är en ombildning af det ty. verzagt.

- Gallsrika** torde af mången associeras med **galla**, **gall**-sprängd, men är i stället besläktadt med adjektivet **gäll** ock det gamla verbet **gälla** (**gall**, **gullit**) »skälla», »hvina» o. d.; jfr Norelius i Sv. landsm. II, s. lxxxvi.
- ✓ **Galosch**: dialektiskt **gatlosch** (jfr **gata**).
- Garddiäkn**, fsv. personnamn, är en ombildning af lat. **Gardianus** efter analogi af **diäkn** **djäkne**.
- Geintschein** (släktnamn): i Vgötl. dels **Järnskänk** (jfr **järn** ock **skänk**), dels **Skinnkäng** (jfr **skinn** ock **känga**); se R. i *Vårt land* 5/10 1887.
- Gemsjö**, ortnamn i Blek., skrives ock **Jämshög** (jfr **jämn** ock **hög**), trots fsv. **Gæmsöo**; se Sidbl. HSn. s. 52 f.
- ✓ **Geografi**: dialektiskt **jordgrafi** (jfr **jord**).
- Gertrud** stafvas i Östra Emterviks (Värml.) kyrkbok för 1707 **Hjertrud** (jfr **hjärta**).
- Glosögd** (jfr **glo**) är en ombildning af ty. **glotzüugig**.
- Grand hotel**: i Stockholms folkspråk **Grant hotell** (jfr **grann**) eller ock **Granhotellet** (jfr **gran**).
- Gredbäck**, ortnamn i Vgötl., skrives ock **Grefbäck** (jfr **grefve**), men är det fsv. **Grytebæk**; se Sidbl. HSn. s. 54.
- Groblad** (**plantago**) heter äfven **groblad**, hvilken senare form, om också den numera torde associeras med **groda**, dock enligt **FRIES** (Ordb. öfver sv. växtn.) skall ursprungligen sammanhänga med isl. **gróör** **lækning**, **groning**.
- Grofvare**, ortnamn i Älfsborgs län, skrives också **Grofvared** (jfr **Ed**), men är fsv. **Grovara**; se Sidbl. HSn. s. 55.
- Gröngöling** associeras nu otvifvelaktigt med adjektivet **grön**, men innehåller — enligt en af lektor **BRATE** uttalad mening — nog såsom första sammansättningsled samma substantiv **grön** »skägg», som ingår i det likbetydande danska **grøn-skolding**, eg. »skägg-skallig person», ock det isländska **grøn-sprettingr** »en hos hvilken skägget håller på att spritta fram».
- Grötmyndig** (jfr **gröt**) är en ombildning af ett lågtyskt **gröt-mundich** (af **grôt** **stor**).
- Gudbrand** stafvas i Östra Emterviks (Värml.) kyrkbok för år 1707 **Guldbran** (jfr **guld**).
- Gustavianum** ock **Carolina** (de båda bekanta byggnaderna i Uppsala) ha i Västmanland fått uppträda såsom paret **Gustaf Jansson** ock **Karolina**.

Gutår associeras nu med **tår** (i »en tår på tand» o. d.), men är ursprungligen en sidoförm till **godt år**; se NOREEN, *Ord-dubletter i nysvenskan* s. 25; Kock i Ark. f. nord. fil. IV, s. 178 ock Sv. akc. II, s. 414.

✓ **Gymnastik**: i Värml. **jämnasteg** (jfr **jämn** ock **steg**); se *Nya Vermlandstidningen* för 1883, nr 67; — i Upps. best. f. **jämna stigen** (jfr **stig**).

Gårdveda, ortnamn i Smål., skrifves äfven **Gorrveda** (jfr **gorr**), trots fsv. **Gardwidhe**; se Sidbl. HSn. s. 56.

Gäldstuga (jfr **gäld**) är det äldre **gillestuga**, hvarifrån direkt förskrifver sig det äfven nu stundom förekommande uttalet **gillstu**; se Rydqv. V, s. 238.

Gäsene, ortnamn i Älfsborgs län, skrifves ock **Gäsened** (jfr **Ed**); se Sidbl. HSn. s. 56.

Göksvala (jfr **gök** ock **svala**), ortnamn i Närke, är ombildadt af fsv. **Gylswara**; se Djurklou i Sv. landsm. I, s. 551.

Gösslunda, ortnamn i Vgötl., skrifves äfven **Jösslunda** (jfr **Jösse**), men är det fsv. **Göthislunda**; se Sidbl. HSn. s. 56 f.

Götene, ortnamn i Vgötl., skrifves ock **Götened** (jfr **Ed**); se Sidbl. HSn. s. 57.

Göteve eller **Göteved** (jfr **ved**), ortnamn i Vgötl., är det fsv. **Göthevi**; se Sidbl. HSn. s. 57.

Hackva, ortnamn i Örebro län, skrifves äfven **Hackvad** (jfr **vad**) trots fsv. **Hakua**; se Sidbl. HSn. s. 57.

Halpapper har den icke sällsynta biförm **hamppapper** (jfr **hampa**) ock den mindre vanliga **handpapper** (jfr **hand**).

Hamilton (släktnamn): i Uppl. **Hammiltång** (jfr **tång**), i Värml. (Fryksdalen) **Hammertang** (jfr **hammer** **hammare** ock **tang** **tång**).

Handsöl uppfattas stundom som en sammansättning med **öl**, men är att etymologiskt uppdelas i **hand-söl**, där senare delen sammanhänger med **sälja** ock **salu**; se Rydqv. Språkf. s. 13.

Hantera, vanligen skrifvet **handtera**, kommer ej af **hand**, utan är lån från mlt. **hantëren** »ombesörja», »sköta», som i sin tur är lån från fr. **hanter** »ofta besöka».

Hassle, ortnamn i Vgötl., skrifves äfven **Hassled** (jfr **led**) trots fsv. **Haslæ**; se Sidbl. HSn. s. 58.

- Hatt** i uttrycket »vara karl för sin hatt» är en oriktig öfversättning af ty. hut »vakt», »post» i frasen »kerl für seine hut»; se NYROP, *Sprogets vilde skud* s. 91.
- Haveri** torde nu ofta associeras med haf, men är lånadt från det holländska haverij (fr. avarie).
- Helleday** (släktnamn): i Närke Häljedal (jfr hälg ock dal).
- Hellvi**, ortnamn på Gottl., skrives äfven Hellvik (jfr vik), trots fsv. Helgovi; se Sidbl. HSn. s. 59.
- Hemorroidalsalva**: dialektiskt himlaröd dragsalva; se GEETE i *Fulqvällen* för 1881, s. 10.
- Henschen** (släktnamn): i Uppl. Hönschen (jfr höns).
- Herkebärga**, ortnamn i Uppl., kallas äfven Herkulsbärga (jfr Herkules), men är det fsv. Hærkebærga; se Sidbl. HSn. s. 60.
- Herrestad** (jfr herre) eller Hårstad (jfr hår), ortnamn i Ögötl., är det fsv. Hærestadhe; se Sidbl. HSn. s. 60.
- Herrskap** associeras, såsom stafningen utvisar, med herre, men är lånadt från mlt. herschap af hêr (nht. hehr).
- Herska** stafvas någon gång herrska, hvilket tyder på association med herre. Ordet är lånadt från ty. herrschen, en ombildning (efter herr) af mht. hêrsen af hêr (nht. hehr).
- Hilleshög** (fsv. Hildishög), ortnamn i Stockholms län, har biformen Hillersjö (jfr sjö); se Sidbl. HSn. s. 60.
- Hjorted**, ortnamn i Smål., skrives äfven, ehuru sällan, Hjorthed, (jfr hed); se Sidbl. HSn. s. 61.
- Hjorthornsalt**: i Värml. hjortronsalt (jfr hjortron).
- Hoby**, ortnamn i Skåne, skrives äfven Hofby (jfr hof), trots fda. Hoby; se Sidbl. HSn. s. 61.
- Hoffmans** droppar heta i Värml. Hoppmans dr. (jfr hopp).
- Hohenhausen** (släktnamn): på Gottl. Koenheusen (jfr ko ock heus hus); se Sv. landsm. I, s. 364.
- ✓ **Hotell**: i Vgötl. teholl, d. v. s. tillhåll.
- Hudene** (fsv. Hudyne), ortnamn i Älfsborgs län, skrives äfven Hudened (jfr Ed); se Sidbl. HSn. s. 63.
- Humör**: på Gottl. (Fårö) umhöyr (jfr um om ock höyre höra); se Sv. landsm. I, s. 363.
- ✓ **Husar**: på Gottl. (Fårö) hushare (jfr hus ock hare); se Sv. landsm. I, s. 362.
- Husbloss** (jfr hus ock blossom) för husblås af ty. hausblase, d. v. s. simblåsa på fisken hausen; se Rydqv. V, s. 238.

- ✓ **Hvetebröd**: i Dal. hvittbröd (jfr hvit).
- Hyacint**: i Vgötl. högasant (jfr hög); se R. i *Vårt land* ⁵/₁₀ 1887.
På Gottl. förekommer ögensint (jfr öga).
- Hypotekslån**: i Boh. dibetekslån (jfr debet); se Sv. landsm. I, s. 683;
— i Vgötl. apotekslån (jfr apotek); se R. i *Vårt land* ⁵/₁₀ 1887.
- Hårstad** se Herrestad.
- Håslöf**, ortnamn i Skåne, har biformen **Hårslöf** (jfr hår) trots fda. **Hygslöf**; se Sidbl. HSn. s. 64.
- Hälgefundra** är en ombildning efter hälg af det kanske lika vanliga hällefundra (jfr danska helleflyndre), sammanhängande med isl. hellir håla.
- Hällaryd** (jfr häll), ortnamn i Blek., är en ombildning af fsv. Helgerydh; se Sidbl. HSn. s. 59.
- Hällebarga** (jfr häll), ortnamn i Smål., är det fsv. Hælghabergha; se Sidbl. HSn. s. 59.
- Hängmatta** (jfr hänga ock matta) är lån från ty. hängematte, en folketymologisk ombildning af det holländska hangmac (fr. hamac), lånadt från Sydamerika; jfr. Rydqv. V, s. 238 f.
- Härbarga** (jfr härberge) eller **Herrbarga** (jfr herre), ortnamn i Ögötl., är det fsv. Haarberga; se Sidbl. HSn. s. 64.
- ✓ **Härbärgera**: i Värml. (Fryksdalen) husbärgera (jfr hus); se Sv. landsm. II. 2, s. 28.
- Härene**, ortnamn i Älfsborgs län, skrives äfven **Härened** (jfr Ed), trots fsv. Hærene; se Sidbl. HSn. s. 64.
- Härlig** skrives äfven herrlig på grund af association med herre. Ordet är lånadt från ty. herrlich, en folketymologisk ombildning (efter herr) af mht. hêrlich (af hêr, nht. hehr).
- Högerud** (jfr hög), ortnamn i Värml., är ombildadt af det fsv. Hudherudh; se Djurklou i Sv. landsm. I, s. 552.

Illfånas (jfr fä) hette förr illfägnas.

Indebetou (släktnamn): i Vgötl. Onda bettet; se R. i *Vårt land* ⁵/₁₀ 1887.

- ✓ **Informator**: på Öland imatere (jfr mata i); se BODORFF, *Folkspråket på Öland* s. 3; — i Uppl. inneförmaten (d. v. s. inne för maten); se Lindal i Upl. forn.-fören. tidskr. V, s. 128.
- Ingeniör** uppfattas dialektiskt såsom en geniör ock får därför formen **geniör** (schinör o. d.).

- Inmarig** har stundom biformen **illmarig** (jfr **illa**).
- In natura** lär i Ögötl. kunna af allmogen omstöpas till i **sina ture** (d. v. s. i **sin tur**), då fråga är om utbetalning af löner »in natura».
- Inpiskad**: dialektiskt **illpiskad** (jfr **illa**).
- Inquiet**: i Värml. **hinkiätt** (jfr **hinke** försinka) med betydelsen »orolig», »ifrig att komma ästad».
- Inspektor** uppfattas dialektiskt som en **spektor** ock får därför formen **spektor**.
- Inventarier** associeras dialektiskt med **in**, hvilket ger anledning till frasen »ut- ock inventarier».
- Inventera** har på Gottl. betydelsen »invänta»; se Sv. landsm. I, s. 364.
- Isänder** har någon gång biformen **isönder** genom sammanblandning med **sönder**; se Rydqv. Språkf. s. 17.

- Jalapa(rot)**: i Ängml. **jeloppa(pulver)**, såsom af **je** gifva ock **loppa**; se Modin i Sv. landsm. VII. 2, s. 22.
- Jerbo**, ortnamn i Älfsborgs län, skrives äfven **Järnbo** (jfr **järn**), men hette redan i fsv. tid **Jerbo**; se Sidbl. HSn. s. 66.
- ✓ **Jeremiad**: i Uppl. **jämmeriad** (jfr **jämmer**).
- Jerusalemssoppa** är en på utländsk, troligen engelsk, botten gjord folketymologi. Första sammansättningsleden är ursprungligen det ital. **girasole** (solvända, **helianthus**); se Andr. Volkset. s. 34.
- Jordgumma** (jfr **jord**) är utan tvifvel, såsom redan **IHRE** förmodat, en ombildning af ett äldre **jodmoder** (jfr da. **jordemoder**, men isl. **jóðmóðir**), bildadt af fsv. ***ioþ** (isl. **jóð**) barn.
- Jupiter**, såsom planetnamn, omstöpes i Ögötl. till **Julpetter** (jfr **jul** ock **Petter**).
- Jurist** lär af obildadt folk någon gång stafvas **djurist** (jfr **djur**), hvilket dock torde vara ett fall af folkvits.

- Kabinett** förekommer i Värml. (Fryksdalen) såsom namn på det tyg, som annars kallas **kasinet**.
- Kalabaliken**: i Uppl. **Karlabaliken** (jfr **Karl XII**).
- Kalfleka** (*caltha palustris*) heter i Värml. (Fryksdalen) **kabbelök** (jfr **iök**). Visserligen är ordets ursprung obekant, men en

jämförelse med namnets former i andra nordiska dialekter (se JENSSEN-TUSCH, *Nordiske plantenavne* s. 45 ock 292) synes gifva vid handen, att äfven riksspråkets form beror på en folketymologi efter *kalf* (ock *leka*?).

- Kalikå:** i Ögötl. *kalfko* (jfr *kalf* ock *ko*).
- Kalkyler** lär i Stockholms folkspråk kunna förekomma i betydelsen »kalla kårar» (som gå en öfver ryggen); se HILDEBRAND, *Från äldre tider* s. 221.
- Kalsonger** lär man kunna få se stafvadt af obildadt folk *karlsånger* (jfr *karl*).
- Kamillblommor:** i Vgötl. *kamelblommor* (jfr *kamel*); se R. i *Vårt land* 5/10 1887.
- Kammarduk** (jfr *kammare*) är lån från ty. *kammertuch*, folketymologiskt (efter *kammer*) ombildadt af *Kamerich-tuch*, d. v. s. tyg från Cambray (jfr den svenska biformen *kambrik*); se Andr. Volkset. s. 174.
- Kanfas:** i Uppl. *kantfast* (jfr *kant* ock *fast*).
- Kappsäck** (jfr *kappa*) är möjligtvis (?) en ombildning af det ty. *knapsack* matsäcksväska.
- Karbas:** på Gottl. (Fårö) *karbits* (jfr *bitas*); se Sv. landsm. I, s. 363.
- Karolina** (i biljardspel) är lån från ty. *Karoline*, en ombildning af *Caramboline*; se Andr. Volkset. s. 186.
- Kastrull:** i Uppl. *kastrulle* (jfr *kasta* ock *rulle*); se Lindal i Upl. forn.-för. tidskr. V, s. 128.
- Keksholm** (i Finnland) är en ombildning efter *holm* af det finska namnet *Käkisalmi*.
- Kelfvene**, ortnamn i Vgötl., skrifves ock *Kelfvened* (jfr *Ed*); se Sidbl. HSn. s. 70.
- Kina(-bark)**, lån från ty. *China(-rinde)*, en ombildning af växtens peruvianska namn *quina(-quina)*; se Andr. Volkset. s. 151.
- Knäffelborr** (jfr *borr*) för äldre *knäffelbår*, ännu äldre *-bårdh* (Variar. rerum voc.), lån från ty. *knebelbart*.
- Knöl** med betydelsen (i slangspråk) »berusad» är en ombildning af det tyska *knüll* med samma betydelse.
- Kolokvint(droppar)** är en ombildning af (*tinctura*) *colocynth.* (*compos.*). Att formen associeras med *kvint* (på *fiol*), framgår af en annan, ångermanländsk, benämning på samma sak: *fiolsträngsdroppar*; se Modin i Sv. landsm. VII. 2, s. 22.

- Konga** härad i Smål. har intet att göra med **konung**, utan är fsv. **Kurunga** härad; se Sidbl. HSn. s. 71.
- Konkurs**: på Gottl. **komkuss**, i Smål. **kumkuss** (jfr **komma**); se Sv. landsm. I, s. 364; — i Boh. **kollkurs** (jfr **ikoll omkull**); se Sv. landsm. I, s. 682.
- Konvalje**: på Gottl. (Fårö) **kjuningaval** (d. v. s. **konunga-val**); se Sv. landsm. I, s. 363.
- Kopparslagare** (i hufvudet) är lånadt från det mlt. **koppersleger**, omtydt genom association med **kop** (ty. **kopf**) hufvud.
- Kopparstick** har i äldre svenska stundom (t. ex. hos Tessin) formen **kopparstyecke** (jfr **styecke**); se Norelius i Ark. f. nord. fil. I, s. 222; — likaså nu för tiden i Möre.
- Korfgardet** (jfr **korf**) i Stockholms folkspråk är en ombildning af **corps de garde**. Uttrycket har sedan föranlett, att **korf** fått betydelsen »gardist».
- Kristbärg** i Ögötl. ock **Kristdala** i Smål. skrivas äfven **Krigsbärg** ock **Krigsdala** (jfr **krig**), men hette fordom **Cristbærgha** ock **Christdala**; se Sidbl. HSn. s. 71.
- Kristinehamn** i uttrycket »kors i Kristinehamn!» är en, troligen från början medveten ock eufemistisk, ombildning af **Kristi namn**; se M—e i Ny ill. tidn. ²⁶/₇ 1884.
- Kromsyra**: i Dal. **kronsyra** (jfr **krona**); se Norelius i Sv. landsm. II, s. lxxxvij.
- Kryptkyrka**: i Skåne **kraftkyrka** (jfr **kraft**); se TAMM, *Fornnordiska feminina afleda på ti och på i* s. 48.
- Kungälf** (jfr **älf**) är en ändring af det äldre **Kungelle** (på 1500-talet), fsv. **Konunghælla**.
- Kurbits**: i Värml. **krukbiss** (jfr **kruka**).
- Kvint** (på stränginstrument): på Gottl. (Fårö) **tvint** (jfr **tvinna**); se Sv. landsm. I, s. 363.
- Kvistabad** **risbastu** (dialektiskt) ombildas i Skåne (Vemmenhög) till **kvistabag** (jfr **bag bak**); se Kock i Sv. landsm. I, s. 683.
- Kyrkoherde** (jfr **herde**) är en ombildning från 1500-talet af det äldre **kyrk(i)herre**, fsv. **kirkiohærra**; jfr Rydqv. V, s. 238.
- Kånkback** (jfr **kånk tupp**), ortnamn i Jämtl., hette förr **Kanekback** (troligen af **kanik**); se —dl— i Sv. familjjourn. för 1882, s. 289.
- Källeryd** (fsv. **Kællarid**), ortnamn i Smål., har en sällsyntare biform **Källerö** (jfr **ö**); se Sidbl. HSn. s. 73.

- Källunga** (jfr *källa*), ortnamn i Älfsborgs län, hette fordom *Tieldrunga*; se *Sidbl. HSn.* s. 73 f.
- Kärbo** i *Vmanl.* ock **Kärrestorp** i Skåne (jfr *kärr*) hette fordom resp. fsv. *Kæwerbo* ock *Kæristhorp*; se *Sidbl. HSn.* s. 74.
- Kö**: i *Värml.* (*Fryksdalen*) *likö* (jfr *lik*) i frasen »stå i *likö*» d. v. s. stå i *kö* för att se en furstlig persons »lit de parade».

La Chapelle (släktnamn): i Stockholms folkspråk *Laskapälle* (jfr *laska* ock *Pälle*); jfr *FRYXELLS Berätt. VI*⁶, s. 63.

Latrin: i *Värml.* *landeri* (jfr *land*).

Lavemang: i *Häls.* *laddemang* (jfr *ladda*); se *Norelius* i *Sv. landsm.* II, s. lxxxvij.

Laxera: i *Blek.* ock *Skåne* med betydelsen »*lacka igän*» (ett *bref* o. d.).

Libbsticka (jfr *sticka*) är en ändring af växtens lat. namn *le- visticum*. På *Gottl.* (*Fårö*) har detta omstöpts till *lim- burstuck* efter *stuck stock*; se *Sv. landsm.* I, s. 363.

✓ **Licentiat**: i *Uppl.* *lättsinsiat* (jfr *lätt* ock *sinne*).

Lif i frasen »med *lif* ock *lust*» är ursprungligen det tyska *liebe* »*kärlek*» i uttrycket »mit *liebe* und *lust*». Däremot i frasen »med *lif* ock *själ*» återger *lif* det tyska *leib* »*kropp*» i uttrycket »mit *leib* und *seele*».

Likstol (jfr *stol*), stundom äfven under formen *likstod* (jfr *stod*), är ursprungligen en sammansättning af *lik* ock ett såsom simplex utdödt ord *sto* ställe (ags. *stōw*, isl. *eld-stó* *hård*). Ordet betydde sålunda älst »*begravningsplats*», sedan »*af- gift* till prästerskapet för erhållande af *begravningsplats*»; se *Noreen* i *Tidskr. f. fil.*, *Ny r.* IV, s. 36 f.

Liljekonvalje: i *Värml.* (*Fryksdalen*) *lelle kong Valje*, d. v. s. *lille kung Valje*; se *NOREEN, Fryksdalsmålets ljudlära* s. 84. På *Öl.* har ordet formen *liljekovall* (jfr *ko* ock *vall*); se *BODORFF, Folkspråket på Öland* s. 14.

Lindorm (jfr *lind*) representerar ett äldre *linnorm* (isl. *linnormr*), sammansatt med *linn* *orm* (isl. *linnr*, fht. *lint*). Möjligen föreligger här icke en på nordisk botten försig- gången folketymologi, utan ordet, som redan uppträder i fsv. med formen *lindorm*, kan vara lånadt från fht. *lint-*

wurm, nu lindwurm, associerande sig med lind; se Andr. Volkset. s. 149.

Lingon: på Gottl. (Färö) leinbär (jfr lein lin); se Sv. landsm. I, s. 362; -- i Häls. (Järfösö) lindbär (jfr lind); se LEFFLER, *Om v-omljudet* s. 81.

✓ Liniment: i Värml. lindrament (jfr lindra).

Linnæa: i Värml. (Hammarön) litanea, d. v. s. (en) liten en (i femininum).

Lisette uttalas i Vgötl. trestafvigt (med hörbart slut-ø), associeras med sätte »sjätte» ock användes företrädesvis som namn på familjens sjätte barn, om detta är en flicka; se R. i *Vårt land* ⁵/₁₀ 1887.

✓ Lit de parade: dialektiskt likparad (jfr lik).

Lofven i uttrycket »på tro ock lofven», som nu associeras med lofva, är dock från början det lågtyska love(n) »tro» i frasen »uppe truwe unde loven» (ty. »auf treu und glauben»); se NYROP, *Sprogets vilde skud* s. 89 f.

Lomhörd förekommer i äldre sv. (t. ex. Linds ordbok) under formen lamhörd (jfr lam); se Norelius i Ark. f. nord. fil. I, s. 223.

Lucifer: i Vgötl. lusfärs (jfr lus), användt som skällsord; se R. i *Vårt land* ⁵/₁₀ 1887.

Länstol, lån från ty. lehnstuhl, uppträder stundom under formen ländstol (jfr länd); se Rydqv. Språkf. s. 13.

Lärkträ (jfr lärka) är en öfversättning af ty. Ierchenbaum, hvori föreligger en folketymologisk ombildning (efter Ierche) af växtens lat. namn Iarix; se NYROP, *Sprogets vilde skud* s. 42.

Löfkoja (jfr löf ock koja) är ursprungligen det ital. Ieucojo »hvitblomma».

Löfsta (jfr löf), ortnamn i Uppl., är en ombildning af fsv. Lösta; se Sidbl. HSn. s. 80.

Lönskaläge (jfr i lön, lönlig, i löndom) är en ombildning af fsv. Iöska Iæghi (af adj. Iöska lös, ledig, ogift); jfr Rydqv. V, s. 237.

✓ **M**ackabeer: i Vgötl. mackapär (jfr Pär) med betydelsen »modig, behjärtad person»; se R. i *Vårt land* ⁵/₁₀ 1887.

Mac Mahon: dialektiskt Max Mahon.

- Madapolam:** i Falun *madapolam* (jfr *madam*); se Norelius i Sv. landsm. II, s. lxxxvii; — i Blek. *madapolan*.
- Madrass** brukas på Gottl. såsom liktydigt med *mäträss*; se Sv. landsm. I, s. 363. Jfr HOLBERG, *Jean de France*, akt 2, sc. 4.
- Majtorp** (jfr *Maja*), ortnamn i Närke, hette förr *Marietorp*, detta beroende på folketymologisk anslutning till *Maria*, i st. för fsv. *Maratorp*; se Djurklou i Sv. landsm. I, s. 561.
- Makartsbukett:** i Uppl. *markattsbukett* (jfr *markatta*).
- Malexander**, ortnamn i Ögötl., är en förvrängning, möjligen gjord med tanke på *M*(agnus) *Alexander*, af det fsv. *Malghasanda*, *Maligxanda* m. m.; se Sidbl. HSn. s. 81; RÄÄF, *Ydre härad* IV, s. 273. På 1500-talet förekommer äfven formen *Marielanda* (jfr *Maria* ock *land*), se Rääf a. st.
- Malmö** (jfr *ö*) har uppkommit af fsv. *Malm(h)öghæ* (af *högh* *hög*); se Rydqv. II, s. 277.
- Malört:** i Värml. (Dalby) *marartre* (jfr *mara* ock *artre* ärter); se Sv. landsm. I, s. 201; — i Boh. *malokt* (jfr? *lokt* *lukt*); se Sv. landsm. I, s. 683.
- Man** i frasen »ser man på bara», äldre »se man på», är utan tvifvel från början ingenting annat än den lågtyska partikeln *man* »bara», hvars biform *men* vi också lånat, ehuru i annan betydelse; se Norelius i Sv. landsm. II, s. lxxxvij.
- Mangskog**, ortnamn i Värml., skrifves stundom *Magneskog* (jfr *Magnus*); se Sidbl. HSn. s. 81.
- Mansjetter:** på Dalsl. o. flerest. *hansjätter* eller *hansjåfter* (jfr *hann* *hand*).
- Manuskript:** dialektiskt *manuskrift* (jfr *skrift*); i Uppl. äfven *månadsskrift* (jfr *månad*).
- Marschruta** (jfr *ruta*) hette förr *marschrut* (så ännu i H. Sjögrens ordbok, -*ruta* redan hos Sahlstedt), hvars -*rut* är det franska *route* väg; se Norelius i Sv. landsm. II, s. lxxxvij.
- Medelplana** (jfr *plan*), ortnamn i Vgötl., är ombildadt från det fsv. *mædheluplanda*; se Sidbl. HSn. s. 82.
- Mediceiska Venus:** i slangspråk flerestädes *medicinska Venus*.
- Medikamenter:** i Vgötl. *mecklamenter* (jfr *meckla* småfuska) eller ock *doktamenter* (jfr *doktor*); se R. i *Vårt land* ^{5/10} 1887; — i Boh. *läklamenter* (jfr *läka*); se Sv. landsm. I, s. 683.

- Mefistofeles:** i Stockholms folkspråk **Midfastopälle**.
- Melankolisk:** dialektiskt **méllankolisk** (jfr *mellan*); — på Gottl. likaså **millumkolisk** (jfr *millum mellan*); se Sv. landsm. I, s. 363.
- Melilotplåster:** dialektiskt **melonplåster** (jfr *melon*).
- Merendels** skrives stundom **merändels** (jfr *än*), ehuru det är en öfverflyttning till svenska af det tyska *mehrenteils*.
- Merkurium:** i Värml. **markulje** (jfr *mark mask* ock *ulje olja*) arsenik.
- Metodist:** i Dalsl. **melodist** (jfr *melodi*).
- Mixtura simplex:** i Ångml. **min stora skinnpås**; se Modin i Sv. landsm. VII. 2, s. 22.
- Moheda** (jfr *hed*), ortnamn i Smål., är fsv. **Moadha**; se Sidbl. HSn. s. 33.
- Mordbäcken** i Häls. associeras af folket med **mord** i stället för med **Ödmorden** (skogstrakten); se —dl— i Sv. familjjourn. för 1882, h. 7.
- Mormässa** (jfr *mor*) är troligen en omtydning ock ombildning af det äldre, t. ex. hos Ol. Petri förekommande, **Måremessa** af ett **Mārimæssa** = *Marie missa*; se Kock i Tidsk. f. fil., Ny r. VII, s. 307 f.
- Motion:** i Häls. med betydelsen »**motgift**».
- Motiv:** dialektiskt med betydelsen »**motighet**»; se Göteb. handestidn. ¹²/₁₂ 1887, B.
- Motivera:** i Häls. med betydelsen »**opponera**», göra invändingar; — i andra dialekter med bet. »**mota**», »**hindra**»; se M—e i Ny ill. tidn. ¹⁹/₇ 1884.
- Mulbänk:** dialektiskt **mullbänk** (jfr *mull*).
- Mulbär** har äfven formen **mullbär** (jfr *mull*).
- Mund** i uttrycket »**morgonstund har guld i mund**» associeras nu med **mun** (förr stundom äfven skrifvet **mund**), men är ett helt annat ord, det fsv. **mund** hand (se Schlyter, Ordb. s. 446, GEETE i *Germania* XXVI, s. 348 ff.).
- Muselman** associeras med **man**, såsom tydligast framgår af pluralbildningen **muselmän**. Ordet är lånadt från tyskans **muselmann**, som likaledes associeras med **mann** man, men kommer från det italienska **musulmano**, själfst ett lån från den arabiska pluralen **moslemim**.
- ✓ **Museum:** i Vgötl. **beseum** (jfr *bese*); se R. i *Vårt land* ⁵/₁₀ 1887.

✓ **Mustasch**: dialektiskt flerest. **muntasch** (jfr **mun**); — i Boh. **muntstas**; se Sv. landsm. I, s. 683; — i Värml. (Fryksdalen) ock Vgötl. **muntas** ock (Dalby) **muntass** (jfr **tass**); se Sv. landsm. I, s. 201.

Mutkolf heter stundom i äldre sv. (Linds ordbok) liksom i nysv. dialekter (Rietz s. 449) **mutkorf**; se Norelius i Ark. f. nord. fil. I, s. 223. I hvilken af dessa former folketymologien föreligger, är mig oklart.

Måfa förekommer hos TESSIN under formen **måfång** (jfr **fånga**) i frasen »på slump ock måfång»; se Norelius i Ark. f. nord. fil. I, s. 223.

Målilla, ortnamn i Smål., skrives stundom **Molilja** (jfr **mo** ock **lilja**). Det fsv. namnet är dock **Malhælla**; se Sidbl. HSn. s. 83.

Måjeri: i Vgötl. **märgeri** (jfr **märg**); se R. i *Vårt land* ^{5/10} 1887.

Mässhake (jfr **hake**) är det fsv. **mæssuhakul** (af **hakul** kappa); ännu på 1600-talet hette ordet **mässehakel**, se *Linköpings biblioteks handlingar* I, s. 129.

Mäträss se **Madrass**.

Mönsterås i Smål. är en ombildning (efter **mönster**) af fsv. **Mölstadhaas**; se Sidbl. HSn. s. 84.

Nackdel (jfr **nacke**) är en halföfversättning af det tyska **nachteil**.

Narcisser: i Sdml. **nattcissor** (jfr **natt**).

Natanael associeras i Vgötl. med **älfte** (uttaladt **älte**) ock anses vara särskildt lämpligt såsom namn på en familjs älfte barn, om detta är en gosse; se R. i *Vårt land* ^{5/10} 1887.

Nedan i sammanställningen »ny ock nedan» fattas numera tvifvelsutän af mången såsom identiskt med adverbet **nedan** (fsv. **nipan**), men hette i fsv. tid **nipar** (plur. fem.), hvaraf vi fått **nedan** troligen dels genom att använda best. formen **nipana(r)** såsom obest. form (jfr **lekamen**, danska **verden** värld, Värml. **juurn** njure; möjligen fsv. **gislan** genom upplösning af **gisla-nar** såsom **gislan-ar**, jfr isl. **gislar** pl. t.), dels genom sammanblandning med partikeln **nedan**.

Nippertippa (jfr **nipper**) hette förr (t. ex. hos Dalin) **nipptippa**; se Norelius i Ark. f. nord. fil. I, s. 224.

Norrbyås (jfr norr ock by), ortnamn i Närke, är en ombildning af fsv. *Nærboas*; se *Djurklou* i Sv. landsm. I, s. 558.

Norska skogsbygden, ortnamn i Älfsborgs län, är en omändring af det äldre *Nårunga skoga*; se *Sidbl. HSn.* s. 86.

Noter i frasen »få stryk efter noter» är en kvasi-öfversättning af tyskans »nach noten» (gammal kasus af fht. *nôt* behof, *nöd*).

Näjonöga: i Dalsl. (Tössbo) *läjonöga* (jfr *läjon*).

Nämligen skrives stundom *nämligen* (jfr *nämna*), ehuru det i värligheten är en öfverflyttning af ty. *nehmlich*.

Näsborr (jfr *borr*) är en ombildning af fsv. *næsabora* (af *bora* hål).

Nöbbele, ortnamn i Smål., skrives stundom *Nöbbeled* (jfr *Ed*), trots fsv. *Nybele*; se *Sidbl. HSn.* s. 87.

Oblat: i Vgötl. *aflat*; se R. i *Vårt land* ⁵/₁₀ 1887; — i Värml. (Fryksdalen) *aflätt* (jfr *läätt* *lätta*, *låta*), som nära öfvensstämmer med den i COLUMBI *Ordskötsel* (s. 6) förekommande formen *oflete*.

✓ **Observatorium**: i Uppl. *uppsalatorium* (jfr *Uppsala*).

Ockelbo, ortnamn i Gästr., skrefs förr ofta *Ugglebo* (jfr *uggla*), men hette i fsv. tid *Oklabo* eller *ueclebo*. Jfr *Sidbl. HSn.* s. 88; KEMPF, *Bild- och runstenen i Ockelbo* s. xix—xxij (i *Lärov-progr. för Gefle o. Söderhamn* 1887).

Odensåker, ortnamn i Vgötl., skrives äfven *Ondsåker* (jfr *ond*), trots fsv. *Odensaker*; se *Sidbl. HSn.* s. 88.

✓ **Officer**: på Gottl. *tupser* (jfr *tups* *tofs*); se Sv. landsm. I, s. 363.

✓ **Omnibus**: i Stockholms folkspråk *ångnibus* (jfr *ånga*); i Ögötl. *ångvurst* (jfr *ånga* ock *vurst*).

Ondt krut i frasen »ondt krut förgås inte» är som bekant en misslyckad öfversättning af det lågtyska *unkrüt* ogräs.

✓ **Orangeri**: i Värml. ock Uppl. *rosanseri* (jfr *ros* ock *ansa*).

Orfeus: i Stockholms folkspråk stundom *Fähræus* (i »Fåréus i underjorden»), en form som närmast utgår från det mycket vanliga uttalet *Orféus*.

Orlofsedel: I Värml., Vmanl., Gottl. m. fl. landskap *Olofsedel* (jfr *Olof*).

Ornament: i Värml. med betydelsen »ordning», »förordning».

Ornera: på Öl. med betydelsen »ordinera», »förordna», se BODORFF, *Folkspråket på Öland* s. 3.

Orre i uttrycket »kung Orres tid» är säkerligen, såsom BRATE antagit, identiskt med det danska **Arilds** i frasen »fra Arilds tid». Såsom jag i Nord. tidskr. för 1887, s. 560 framställt, har väl utvecklingsgången varit följande: fsv. 'i ar alda (= isl. í ár alda) eller rättare 'i ar ælda (æld: ald = fg. vereld: fsv. værald = isl. sætt: sátt m. m.) blef i areld (i Skånelagen arild), yngre i åreld, som förtydligades till i årelds tid. Nu uppfattades Årelds som ett mansnamn (liksom det danska Arilds), hvilket genom folk-etymologi blef Orres ock försågs med kungatitel i likhet med sådana uttryck som »i kung Göstas tid» o. d. Hela denna utveckling är afslutad redan på 1600-talet, ty en sannolikt år 1683 i Norrköping utgifven skrift bär titeln »Kong Orres redelige mandat» (se BÄCKSTRÖM, *Sv. folkböcker* II, s. 154).

Orsak skrefs på 1600- och 1700-talen ofta ordsak (jfr ord); se Norelius i Ark. f. nord. fil. I, s. 228.

Oskäligt (djur) stafvas ej så sällan osjäligt, som om det komme af själ.

Otto associeras i Värml., Vgötl. ock Dalsl. med åtta ock anses vara ett synnerligen lämpligt namn på åttonde barnet i en familj, om detta är ett gossebarn.

Otyg (jfr tyg) är en genom påvärkan af ty. zeug åstadkommen ombildning af äldre othy(de); jfr Rydqv. II, s. 108 f.

Outrera: i Värml. ytterera (jfr ytter-lig, -mera, -värre) med betydelsen »öfverdrifva».

Oval: dialektiskt óval, aksentueradt som en sammansättning med det negativa prefixet o-.

Oxeltand har stundom biformen axeltand (jfr axel). Båda formerna förekomma redan i början af 1500-talet (axlata, axla tan), men de äro tvifvelsutan bägge ombildningar af ett äldre æxl »kindtand» (sedan förtydligadt genom tillägg af -tand; jfr bildningar sådana som dofhjort, fargalt, fiskjuse, lindorm o. d., hvarest mera å annat ställe), hvilken form fortlefver i vissa sv. dialekter ock utgör den obrutna motsvarigheten till isl. jaxl, sv. diall. jäksel o. d. med samma betydelse.

- Panter** har i fsv. biformen **pantiur** (se KLOCKHOFF, *Studier öfver Eufemiavisorna* s. 75), möjligen genom association med diur djur.
- Pantomim**: Dal. **pantomin** (jfr **min**); se Norelius i Sv. landsm. II, s. lxxxvij.
- Papyros** (cigarrett): i Finnland **pappersryss** (jfr **ryss**).
- Paraply**: i Värml. (Fryksdalen) ock Boh. **parapryl** (jfr **pryl**); se NOREEN, *Fryksdalsmålets ljudlära* s. 84 ock Sv. landsm. I, s. 683; — i andra dialekter **paraplym**; se Göteb. handels-tidn. 12/12 1887, B.
- Partille**, ortnamn i Vgötl., skrives stundom **Partilled** (jfr **Ed**) trots fsv. **Partilla**; se Sidbl. HSn. s. 89.
- Pegas**, användt som hästnamn, har i Dalsl. (Steneby) omstöpts till **Pigghas** (jfr **pigg** ock **has**); en märr heter på motsvarande sätt **Pigghasa**.
- Pergamott** är en ändring af **Bergamott**(-päron), sannolikt beroende på association med päron; se Tegnér i Nord. tidskr. för 1879, s. 593.
- Pernau** förekommer hos DAHLSTJERNA (i *Götha kämpavisa*) under formen **Päronö** (jfr **päron** ock **ö**); se Norelius i Ark. f. nord. fil. II, s. 262
- Perpendikel**: på Öl. **pärmtikel** (jfr **pärm**); se BODORFF, *Folk-språket på Öland* s. 3.
- Persedel** (jfr **sedel**) är en ombildning af det franska **parcelle**.
- Plattform** (jfr **platt**) är det franska **plateforme**.
- Plommon**: i Värml. (Fryksdalen) **blommon** (jfr **blomma**); se Sv. landsm. II. 2, s. 8.
- Polack**: i Södertörn **pålake** (jfr **ake hake** ock **påle**?); se UPMARK, *Upplysningar om folkspråket i Södertörn* s. 36 f.
- Polen** förekommer i 1700-talets svenska skrifvet **Påland** (jfr **land**); se Norelius i Ark. f. nord. fil. I, s. 222. Från 1500-talet har jag funnit **Pålandh** i *Linköpings biblioteks handlingar* I, s. 119.
- Polkett**: i Ögötl. äfven med betydelsen »bukett», särskildt i sammansättningen **rospolkett** »blombukett».
- Positiv** (adj.): i Boh. på **stiv** (jfr **stiv styf**); se Sv. landsm. I, s. 682.
- Postilla**: i Vmanl. **prostilla** (jfr **prost**); se Leffler i Sv. forn.-fören. tidskr. II, s. 45.

Prestaf associeras nu med **staf** ock får vanligtvis betyda den florbehängda staf, som bäres före en likprocession. På 1700-talet betydde det emellertid ännu endast »marskalk vid begrafning», d. v. s. ungefär det samma som i de slav. språken, hvarifrån ordet af oss lånats (jfr ryskt **pristav** uppsyningsman); se TAMM, *Sv. ord belysta genom slav. o. balt. språken* s. 7 ock 46. Vår allmoge går än längre i sitt etymologiserande ock uppfattar ofta ordet såsom en sammansättning af präst ock staf. Å andra sidan är det icke främmande för en ock annan »bildad» person att tänka sig, det ordet innehåller den lat. prepositionen **præ** »före» i sammansättning med det svenska **staf**.

Professor: i Smål. stundom **processor** (jfr **process**) eller **processare**.

Propeller: i Stockholms folkspråk **propfälle** (jfr **prof** ock **Pälle**), hvori man dock kanske har att se en folkvits, icke en folketymologi.

Protestera: i Ögötl. o. Närke **prostera** (jfr **prost**) med betydelsen »poeka på något».

Provins: i Värml. med betydelsen »vinst», möjligen delvis beroende på en sammanblandning af de båda uttrycken **profit** ock **vinst**.

Provinsros är en ombildning af det franska **rose de Provence**.

Provisorisk: i Uppl. stundom **professorisk** (jfr **professor**), alldeles som uti Danmark nu för tiden **provisoriet** af allmogen benämnes **professoriet**.

Prässgurkor: ofta, äfven i riksspråk, med biformen **prästgurkor** (jfr **präst**).

Psilandersköld (släktnamn): på Gottl. **sill u skyr**, d. v. s. »sill ock sur mjölk»; se Sv. landsm. I, s. 364.

Pännknif: på Gottl. (Färö) **pinnknif** (jfr **pinne**); se Sv. landsm. I, s. 362; — likaså i Möre **pennaknif** (jfr **penne pinne**).

Rallväg, ett i Värml. (Fryksdalen) ock äfven annorstädes förekommande namn på »järnväg», är tvifvelsutan en ombildning af det engelska **railway** under inflytande af det dialektiska verbet **ralla rulla**.

Rapporter pl.: i Boh. **raparter** skvaller (jfr **rar skvaller**); se Sv. landsm. I, s. 683.

- Rauchgelb**: dialektiskt rysshjälp (jfr ryss ock hjälp).
- Reftele**; ortnamn i Smål., skrives äfven **Refteled** (jfr **Ed**), trots fsv. **Repthigle**; se Sidbl. HSn. s. 90.
- Refvinge**, ortnamn i Hall., skrives äfven **Räfvinge** (jfr **räf**); se Sidbl. HSn. s. 90.
- Regera** associeras mångenstädes med det dialektiska jera, jära »göra» ock får därför pret. **regjorde**, ptc. **regjort**.
- Reinhold**: i Värml. **Renhult** (jfr **ren** ock **hult** skogsdunge).
- Renfana** (tanacetum) är en ombildning (efter **fana**) af ty. **rain-faru**. På Gottl. (Färö) har ordet omstöpts till **råjnfana**, d. v. s. **rönn-fana**; se Sv. landsm. I, s. 363.
- Rengsjö** (jfr **sjö**), ortnamn i Gäfleb. län, skrives äfven **Regnsjö** (jfr **regn**), trots fsv. **Ringshö**, som hvarken har något med **regn** eller **sjö** att skaffa; se Sidbl. HSn. s. 91.
- Renklor** (jfr **ren** ock **klo**) är en ombildning af fr. **reine-Claude** (-plommon).
- Resenär**, en ombildning af ty. **reisige** ryttare, betydde förr (ock ännu i biblisk stil) det samma som det tyska ordet, men har nu genom association med **resa** fått betydelsen **resande**.
- Retur**: i Vgötl. **restur** (jfr **resa**); se R. i *Vårt land* ⁵/₁₀ 1887.
- ✓ **Returbiljett**: i Värml. **riviturbiljätt**, d. v. s. **rif-i-tu-biljett**; se *Nya Vermlandstidningen* för 1883, nr 67.
- ✓ **Reumatisk**: i Värml. **aromatisk**; i Stockholms folkspråk **roman-tisk** eller **ryggmatisk** (jfr **rygg**), en form som äfven å andra orter förekommer; i Uppl. **röfmatisk** (jfr **röf**).
- Ringärla** (sädesärla, motacilla alba): i Värml. (Dälby) **ringaxel** (jfr **axel**; »ärla» skulle i målet ljudlagsenligt heta **arsel**); se Sv. landsm. I, s. 201.
- Rinkaby**, ortnamn i Örebro län, skrives äfven **Ringkarleby** (jfr **ring** ock **karl**), trots fsv. **Rinkaby**; se Sidbl. HSn. s. 91.
- Robsa hm** (släktnamn): i Värml. (Bärgslagen) **Rappson** (jfr **rapp** ock **son**).
- Rockenbåll** (allium scorodoprasum) är en ombildning af fr. **rocambole**.
- Romeled** (jfr **led**), ortnamn i Älfsb. län, på 1500-talet **Råmundalid**, är en ombildning af fsv. **Romundalef**; se Sidbl. HSn. s. 91.

Rospigg (jfr *pigg*) är en ljudlagsenlig utveckling af det fsv. **Rosbyggjar** innebyggare i Roslagen; se Ark. f. nord. fil. I, s. 168; IV, s. 164.

Rottneros (jfr *ros*), namn på en ort i Värml. (Fryksdalen), belägen vid utloppet af sjön Rottnen, utgår naturligtvis från ett äldre **Rottnar os** (fsv. *os* mynning).

Rotvälkska (jfr *rot*) är lånadt från ty. *rothwelsch*, om hvilket se Andr. Volkset. s. 16.

Rundel har i hvardagstal ofta biformen **runddel** (jfr *del*), beroende på lån från det lågtyska *rundêl*, som associerat sig med *dêl del*, ehuru ordet ursprungligen är ett lån från fr. *rondelle*.

Rusttjänst skrives af mången historiker *russtjänst* under antagande af att ordet är sammansatt icke med *rusta* utan med fsv. *rus* (isl. *hross*) häst. Denna etymologi är emellertid förmodligen oriktig, enär formen *rus* endast förekommer i forngutn., under det att ordet i den egentliga fornsvenskan heter *hors*, *örs* o. d.

Ryggrad (jfr *rad*) är en ombildning af ty. *rückgrat*.

Rådene, ortnamn i Vgötl., skrives äfven **Rådened** (jfr *Ed*), trots fsv. *Radhena*; se Sidbl. HSn. s. 92.

Rångedala, ortnamn i Älfsborgs län, skrives äfven **Ragnhildsdal** (jfr *Ragnhild*), trots fsv. *Raangadal*; se Sidbl. HSn. s. 92.

Rödene, ortnamn i Älfsborgs län, skrives äfven **Rödened** (jfr *Ed*), trots fsv. *Röödhene*; se Sidbl. HSn. s. 93.

Sakristia uppträder i något äldre svenska (Spegels glossar) under formen *sakerstuga* (jfr *sak* ock *stuga*); se Norelius i Ark. f. nord. fil. I, s. 225. Associationen med *sak(er)* är ännu allmän i våra dialekter, t. ex. Vgötl. *sakerstia* (likaså i Sahlstedts ordbok; i Linds *sakerstija*), Värml. (Fryksdalen) *sakerstig* (jfr *stiga*).

Sakteliga hade på 1600-talet någon gång formen *saktelida* (jfr *lida*, »tiden lider»).

Salamander: i Stockholms folkspråk *sammalander* (jfr *samma* ock *land*); se Sv. landsm. I, s. 613.

Salpeter: i Boh. *saltbetter* (jfr *better* bitter); se Sv. landsm. I, s. 682.

- Sanskrit:** i Uppl. sandskrift (jfr sand ock skrift).
- Schablon:** i Värml. (Fryksdalen) skáplon (jfr skapa); se Sv. landsm. II. 2, s. 62.
- Schalottenlök** skrives äfven Charlottenlök (jfr Charlotte), men är ett lån från ty. *Schalotte* (fr. *échalote*, äldre *échalone*), en omstöpning af *Ascalonicum*, lök från Ascalon i Palestina.
- Schenson** (släktnamn): i Värml. Stjärnson (jfr stjärna).
- Sefrgarn:** i Värml. seffergarn (jfr seffer skiffer).
- Segersta** (jfr seger), ortnamn i Gäfleb. län, är det fsv. *Særestadha*; se Sidbl. HSn. s. 94.
- Sellvalla** (jfr vall), ortnamn i Närke, är fsv. *Selwada*; se Djurklou i Sv. landsm. I, s. 551.
- Selånger**, ortnamn i Medp., associeras af folket med *sell* »sill» i stället för med *sel* »lugnvatten»; se —dl— i Sv. familjjourn. för 1882, h. 7.
- Separationskarl** ombildades på BELLMANS tid (se Carléns upplaga af Bellmans skrifter, I, s. 99) till siffrationskarl (jfr siffra).
- Serenad:** i Uppsala folkspråk senerad (jfr sen); se Norelius i Sv. landsm. II, s. lxxxvij.
- Sergeant:** i Uppl. skärsant, uttaladt med hårdt k (jfr skära också med k-ljud).
- Sevalla**, ortnamn i Vmanl. län (fsv. *Sighvalda*, *Sigvalla*), skrives äfven *Säfvalla* (jfr säf); se Sidbl. HSn. s. 95.
- Sid(o)vördnad** (jfr sida, åsido-sätta) är en ombildning af fsv. *sivyrđning*.
- Simrishamn**, det fsv. *Simbershafn*, skrives ju numera ofta *Cimbrishamn* genom en falsk etymologi efter *Cimbrer*; jfr Sidbl. HSn. s. 10.
- Sinom** i uttrycken »tusen sinom tusen», »sjuttio sinom sju» uppfattas nu som en form af pronomen *sin* ock identiskt med *sinom* i uttrycket »i sinom tid». Emellertid är det dat. pl. af det gamla *sin(n)* resa, gång (ännu i *någonsin*) ock borde sålunda, etymologiskt stafvadt, skrivas *sinnom*.
- Siskonkorf** (ty. *zieskenwurst*) skrives någon gång *syskonkorf* (jfr *syskon*).
- Sjuhundra** (jfr sju ock hundra), ortnamn i Uppl., är det fsv. *Sæhundari*; se Rydqv. IV, s. 128.

- Skamfera** misshandla, lån från mlt. *schamferen*, förekommer i 1700-talets svenska under formen *skamfåra* (i Linds ordbok; se Norelius i Ark. f. nord. fil. I, s. 225) ock samtidigt på Gottl. såsom *skamföra* (enligt Neogard; se Sv. landsm. I, s. 364).
- Skandal**: dialektiskt *skandal* (jfr *skam*); se LEFFLER, *Om konsonantljuden i de svenska allmogemålen* s. 2.
- Skarlakan** (jfr *lakan*) är ett lån (redan i fsv. tid) från ty. *scharlach(en)*, en ombildning af äldre *scharlât*, ytterst härstammande från turkiskan; jfr Andr. Volkset. s. 177.
- Skinbärga**, ortnamn i Ögötl., skrives nu äfven **Skinnberga** (jfr *skinn*) ock **Skönberga** (jfr *skön*), men i fsv. tid **Skinbergha**; se Sidbl. HSn. s. 97.
- Skinkmärr** (jfr *skinka*) är väl en ombildning af det tyska *schindmähre* hudkamp; se M—e i Ny ill. tidn. ^{19/7} 1884.
- Skinkompass** (jfr *skinka*), ett i Blek. ock Dalsl. (troligen äfven annorstädes) gängse namn på ett slags dans, är en ombildning af det franska *quincepas*; jfr Rietz s. 587.
- Skridsko** förekommer på 1700-talet (Linds ordbok) under formen *skrillsko* (jfr *skrilla*); se Norelius i Sv. landsm. II, s. lxxxvij.
- Skråpuk** har på 1700-talet äfven formerna: *skråbuke* (jfr *buk?*) hos LINNÉ, *skråbock* (jfr *bock*) i LINDS ordbok (liksom ännu i Dal.); se Norelius i Ark. f. nord. fil. I, s. 225.
- Skräddarkaka** (jfr *skräddare*), en brödsort, är ursprungligen »skrädd kaka»; se GEETE i *Fulqvällen* för 1881, s. 10.
- Skygglapp** (jfr *skygga* ock *lapp*) är väl, såsom BRATE förmodat, en ombildning af det liktydiga danska *skyklap*, bildadt af *sky* ock *klap* »lock», »ventil»; jfr ty. *scheuleder*.
- Skyld** »besläktad» i frasen »utan huld ock skyld» utbytes nu för tiden ofta mot substantivet *skydd*, i sammanhang hvarmed huld också fattas såsom något slags substantiv.
- Skyllersta**, ortnamn i Närke, är ombildadt af fsv. *Skioldesta*, om också icke uteslutande på grund af prosten ÅHRBERGS förklaring, att namnet härledde sig från »Schyllæ klippor»; se Djurklou i Sv. landsm. I, s. 564.
- Skytteanska huset** i Uppsala lär af allmogen stundom benämnas *sjuttialnars huset*.
- Skärgårdsgatan** i Stockholm hette förr *Själagårdsgatan*; se LUNDIN o. STRINDBERG, *Gamla Stockholm* s. 297.

- Skärmytsling** (jfr skära) är en ombildning af ty. *scharmützel* (som utgår från ital. *scaramuccio*, se Andr. Volkset. s. 194 f.).
- Skärskåda** (jfr skåda) är ombildadt från fsv. *skærskota*; jfr Rydqv. VI, s. 414.
- Skärslipare** (ty. *scheerenschleifer*) associeras nu allmänligen med verbet *skära* i stället för med substantivet *skära*; se M—e i Ny ill. tidn. ²⁶/₇, 1884.
- Skölfvene**, ortnamn i Älfsb. län, skrives äfven **Skölfvened** (jfr Ed), trots fsv. *skylwine*; se Sidbl. HSn. s. 98.
- Skön**, ortnamn i Vnorrl. län, skrives äfven **Sjön**, trots fsv. *skön*; se Sidbl. HSn. s. 98.
- Skörbjugg** förekommer i äldre svenska (Spegels glossar) under formen *skörbuk* (jfr *buk*); se Norelius i Ark. f. nord. fil. I, s. 225. Äfven riksspråkets form innehåller, jämförd med det fsv. *skörbiugh*, en ombildning efter växtnamnet *bjugg*, som äfven ingår i den i Dal. förekommande formen *stjyr-begg* (jfr *begg* *bjugg*). Denna sistnämnda form, sammanhållen med isl. *skyrbjúgr*, ger anledning att misstänka, det redan fsv. *skörbiugh* beror på en anslutning till adj. *skör*; jfr LEFFLER, *Om v-omljudet* s. 78 not. 3; Rydqv. VI, s. 415; Sv. landsm. IV. 2, s. 166.
- Snårestad**, fsv. *Snarestad*, ortnamn i Skåne, skrives äfven **Snorrestad** (jfr *Snorre*); se Sidbl. HSn. s. 98.
- Solvik**, ortnamn i Värml., visar sig, då det jämföres med den fornorska formen *Saurvík*, innehålla en folketymologisk ombildning efter *sol*, hvilken dock blott tillhör riksspråket, enär allmogen säger *Sulvik*; se Djurklou i Sv. landsm. I, s. 552.
- Soto Maior** (släktnamn): i Stockholms folkspråk **Söte Major**.
- Sparris** (jfr *ris*), äldre äfven *sparis* (Sahlstedt), är en ombildning af *spargis* (så i Linds ordbok), ännu äldre *spargus* (Spegel), lånadt ytterst från lat. *asparagus*; se Norelius i Ark. f. nord. fil. I, s. 225.
- Spik** i uttrycket »spik nykter» torde vara en ombildning af adj. *spicken* »rökt», förr äfven med betydelsen »på röken», d. v. s. halfrusig; se Norelius i Ark. f. nord. fil. I, s. 225.
- Spilkum**, äfven skrivet *spillkum* (jfr *spilla*), är ett lån från ty. *spühlkumme* *skölkopp*.

Spindelkrångla (jfr krängel) är en i våra dialekter (se t. ex. Rietz s. 657) förekommande benämning på spindeln. Ordet är egäntligen en sammansättning af typen dofhjort, lindorm, oxeltand (jfr ofvan s. 25), där båda sammansättningslederna betyda ungefär det samma. **Krångla** är nämligen ursprungligen samma ord som no. dial. *kångro*, *konglo*, nyisl. *könguló*, fornisl. *köngurváfa* spindel.

Sporrstreck eller **sporrsträck** i uttrycket »i sporrsträck» associeras nu med antingen **streck** eller **sträck** (jfr uttrycket »i sträck»), men är ett lån från ty. *sporenstreichs* ock skrefs också förr *sporstreks*; se Rydqv. Språkf. s. 13.

Spänna i namnet på den bekanta leken »spänna kyrka» är möjligen ett äldre *spæna* »spänlägga». Dock är att märka, det i *Atlantican* skrives »*spennia kyrkia*», hvilket tyckes tyda på sammanhang med isl. *spenja* locka; jfr LUNDIN o. STRINDBERG, *Gamla Stockholm* s. 270.

Stagnation: i Värml. ock Vgötl. *stannation* (jfr *stanna*) i betydelsen »uppehåll».

Stehag, ortnamn i Skåne, skrives äfven någon gång **Stöd haf**. I fda. hade ordet formerna *Stoodhaugæ* ock *Stwdhaga*; se Sidbl. HSn. s. 99.

Stentorsstämma uttalas ofta som om ordet vore sammansatt med *sten* ock *Tor* i stället för med det grek. häroldsnamnet *Stentor*; se Norelius i Sv. landsm. II, s. lxxxvij.

Stereoskop: i Värml. (Gillbärga) *stireskåp* (jfr *stire* stirra ock *skåp*).

Strokirk (släktnamn): i Värml. (Fryksdalen) **Strokälk** (jfr *kälke*).

Sturkö, ortnamn i Blek., skrives någon gång **Stärkö** (jfr *stärka*); se Sidbl. HSn. s. 100.

Styrnäs, fsv. *Styranäs*, ortnamn i Vnorrl. län, skrives äfven, ehuru sällan, **Skörnäs** (jfr *skör*); se Sidbl. HSn. s. 100.

Stärbhus: i Värml. (Fryksdalen) **starbohus** (jfr *bo*); se Sv. landsm. II, 2, s. 70.

Sugpapper »plumppapper» får stundom också beta **suddpapper** (jfr *sudda*).

Suput (jfr *supa* ock *ut*) torde möjligen vara en omtydning af ett äldre adj. *suputer*, fsv. *supotter*; se Ryqv. II, s. 397.

Surkål i frasen »tålomod öfvervinner surkål» är tvefvelsutän en oriktig öfversättning af ty. *saure kohlen våta kål*.

Surmulen (jfr **mulen**) hette fordom, liksom i danskan, **surmul** (af **mule** trut). Ännu **LUCIDOR** har suhrmuhlt, men hos **DALIN** förekommer surmulen; se Norelius i Sv. landsm. II, s. lxxxvij.

Suvarovsstöflar: på Gottl. (Fårö) **Söyraks styvlår**, d. v. s. **Syraks** stöflar; se Sv. landsm. I, s. 362.

Svinevad, fsv. **Svinawad**, ortnamn i Örebro län, skrifves äfven **Svennevad** (jfr **sven**); se Sidbl. HSn. s. 101.

Sympati: i Vgötl. **symparti** (jfr **parti**).

Syndaflod (jfr **synd**) är lånadt från ty. **sündflut**, som är en folketymologisk ombildning af mht. **sinvluot** storflod.

Säfvare, fsv. **Sæwara**, ortnamn i Vgötl., skrifves äfven **Säfvared** (jfr **Ed**); se Sidbl. HSn. s. 102.

Tableras: i Uppl. **tabraf** (jfr **ta** ock **bra**); ändelsens **f**-ljud torde bero på analogi efter en annan spelterm: **mariage**.

Talang associeras i dialekterna allmänt med **tal** ock får betydelsen »talgåfva», Gottl. »munart», »dialektuttal».

Talisman uppfattas ock uttalas af många såsom en sammansättning med **man** (ock **tala**?); se Norelius i Sv. landsm. II, s. lxxxvij. Också får man se pluralbildningen **talismän** eller **talismänner**.

Tallpinnskata (jfr **tall**, **pinne** ock **skata**) lär enligt uppgift af K. G. **TESSIN** hafva på hans tid förekommit som folketymologisk ombildning af det franska **poules pintades**; se Norelius i Ark. f. nord. fil. I, s. 226.

Talltrast (jfr **tall**) är troligtvis en ombildning af den form, ordet har i många dialekter: **taltrast** o. d. I Boh. har här af gjorts ett **taljtrast** (jfr **talg**); se Sv. landsm. I, s. 683.

✓ **Telefontråd**: i Närke **till-ock-från-tråd**.

Telegraf: i Värml. ock Finnland **piligraf** (jfr **pil**); i andra diall. lär formen **talkraft** (jfr **tal** ock **kraft**) förekomma.

Tengene, ortnamn i Vgötl., skrifves äfven **Tengened** (jfr **Ed**), trots fsv. **Tengene**; se Sidbl. HSn. s. 101.

Tentera: i Stockholms folkspråk **tänktera** (jfr **tänka**).

Teodor: i Vgötl. **Tiodor** (jfr **tio**), hvilket betraktas som synnerligen lämpligt namn på familjens tionde barn, om detta är en gosse; se R. i *Vårt land* ⁵/₁₀ 1887.

- Tidt ock ofta** kan man få se ändradt till **tätt ock ofta**; se Rydqv. Språkf. s. 12.
- Tillskansa sig** (jfr skans) är en öfversättning af ty. *zuschancen*, som icke kommer af *schanze* skans, utan förmodligen af ett annat *schanze*, lån från fr. *chance*; se Andr. Volkset. s. 206.
- Timmele**, fsv. *Tymella*, ortnamn i Älfsb. län, skrives också **Timmelhed** (jfr *hed*); se Sidbl. HSn. s. 104.
- Toalet**: dialektiskt tvålätt (jfr två tvätta eller tvål). I Skåne förekommer tvättelätt (se Tegnér i Nord. tidskr. för 1879, s. 593), en form som väl framkallats däraf, att danskt *to* är = svenskt *tvätta*.
- Tordyfvel**, ofta (eller oftast) med biformen **torndyfvel** (jfr *torn*), som förekommer åtminstone redan på 1700-talet (Linds ordbok; se Norelius i Ark. f. nord. fil. I, s. 226).
- Torneå**, hos DAHLSTJERNA dels **Tornå** (jfr *torn*, en association som kanske äfven den nutida formen **Torneå** framkallar), dels **Tornö** (jfr *torn* ock *ö*).
- Torpedos** (pluralform): i Smål. *torpedosor* (jfr *dosa*).
- Torrlösa**, fda. *Thorlösæ* (af *thor(r)* *torr*), ortnamn i Skåne, skrives äfven **Torlösa** (jfr *Tor*, som också uppgifvits såsom ingående i ordet); se Sidbl. HSn. s. 106.
- Torrum**, förr **Torröm**, ortnamn i Blek., skrives äfven **Torhamn** (jfr *Tor* ock *hamn*); se Sidbl. HSn. s. 106.
- Torshälla** (jfr *häll*) hette fordom **Torsharg**.
- Tosjö** (jfr *sjö*), fda. *Thutsöy*, ortnamn i Skåne, skrives äfven **Tossjö** (jfr *tossa*); se Sidbl. HSn. s. 107.
- Trafik**: i Värml. ock Vgötl. *drafik* (jfr *dra*).
- Traktat**: i Uppl. med betydelsen »traktering».
- Trampolin**: (jfr *trampa*) är ett lån från ty. *trampoline* ock detta från ital. *tremplino*, som ytterst sammanhänger med den germanska ordgrupp, till hvilken vårt *trampa* hör.
- Transaktion**: i Vgötl. *trasslation* (jfr *trassel*); se R. i *Vårt land* ^{5/10} 1887.
- Travers** (på järnväg): i Uppl. *dratvärs* (jfr *dra* ock *tvärs*); se Lindal i Uppl. forn.-för. tidskr. V, s. 128.
- Treakelse**, ett i 1600- ock 1700-talens svenska förekommande namn på lakrits, beror på oriktig utläsning af det engelska namnet *treacle*. I vissa nutida svenska dialekter har

- ordet ändrats till trähackelse (jfr trä ock hacka); jfr Norelius i Ark. f. nord. fil. I, s. 222 f.
- Trevattna**, ortnamn i Vgötl., skrifves äfven Trävattna ock associeras väl med trä, ehuru i det fsv. Thrævatna ingår räkneordet thre-, thræ-, icke substantivet træ trä; se Sidbl. HSn. s. 197.
- Trifolium**: på Gottl. (Fårö) treifotablad, d. v. s. tre-fota-blad; se Sv. landsm. I, s. 362.
- Trirolig** i slangspråket är möjligtvis en ombildning af det franska trës-drôle; se M—e i Ny ill. tidn. 19/7 1884.
- Trottoar**: dialektiskt trampoar (jfr trampa).
- Tråden** i uttrycket »lätt på tråden» associeras nu med tråd (garn, snöre), men är utan tvifvel det fsv. substantivet troþ med betydelsen »trampning» (jfr tråda); se min inledning till COLUMBI *Ordeskötsel* s. XXV.
- Träkarl** (kortspelet) skrifves äfven trekarl ock associeras med tre (de i spelet deltagandes antal).
- Tungspene** har äfven den sällsyntare formen tungspanne (jfr spanna).
- Tungus**: i slangspråk med betydelsen »tungsint person», »död-dansare».
- Tådene**, fsv. Thodene, ortnamn i Vgötl., skrifves äfven Tådened (jfr Ed); se Sidbl. HSn. s. 108.
- Töcksmark**, sällan Tyksmark, fsv. Tysmarka, ortnamn i Värml., skrifves äfven någon gång Tyskmark (jfr tysk); se Sidbl. HSn. s. 108.
- Ugglor** i uttrycket »det är ugglor i mossen» står för äldre ulfvar. Emellertid är uttrycket af oss lånadt från danskan, där ulve lätt ersatts af ugler på grund af den stora likheten i dessa ords uttal på danska; se NYROP, *Sprogets vilde skud* s. 82.
- Ullene**, fsv. Ullene, ortnamn i Vgötl., skrifves äfven Ullened (jfr Ed); se Sidbl. HSn. s. 109.
- Ulspegel**: i Dal. Urspegel (jfr ur-bota, ur-styf o. d.); se Norelius, Sv. landsm. II, s. lxxxviiij.
- Ungkarl** (jfr karl) hette förr ungar, ungar, ännu äldre iunkhærra, lån från tyskan; se NOREEN, *Om orddubletter i nysvenskan* s. 23.
- Universitet**: i Uppl. undervisitet (jfr undervisa).

- Vagabond** associeras i Norrl. med **bonde** ock får därför pluralen **vagabönder**; se Norelius i Sv. landsm. II, s. lxxxviiij.
- Valfrid** (den 12 okt.) kallas i Vgötl. **Vallfred** (jfr **valla** ock **fred**), emedan vallhjonon då få fred genom att kreaturen börja att utfodras inombus; se R. i *Vårt land* ⁵/₁₀ 1887.
- Vallmo** (jfr **vall** ock? **mo**), ännu 1740 **vallmog**, hette i fsv. tid **valmoghi**, hvars första sammansättningsled, huru den än må vara att fatta, dock icke är vårt **vall**.
- Vasserratre**, fsv. **Vars hærra træ** vår herres trä (d. v. s. kors), uppfattas nu, i analogi med många andra svordomar, hvari räkneord ingå, såsom innehållande **tre**. Detta framgår äfven af den stockholmska formen **vasserratri** (jfr **tri tre**).
- Vegesack** (släktnamn): på Gottl. **Fejsack** (jfr **fejs fis**).
- Velociped**: i Smål. **vill-du-på-sned**; i andra diall. **vältepetter** (jfr **välta** ock **Petter**), **vildpetter** (jfr **vild**); se Göteb. handelstidn. ¹²/₁₂ 1887, B.
- Venise-tvål**, **savon de Venise**: i Stockholms folkspråk **finnistvål** (jfr **finne**); se Rydqv. V, s. 210 not.
- Vennemo** (släktnamn): på Gottl. **Vänn-mä-mor** (vän med mor); se Sv. landsm. I, s. 364.
- Venus** såsom planetnamn: i Ögötl. **Vännjus** (d. v. s. vän-ljus).
- Veranda**: i Hall. **för-andra**; i Ögötl. **haparanda** (jfr **Haparanda**).
- Vicker**: på 1700-talet äfven **vickert**, »quasi compositi pars esset ert pisum» (Ihre); se Kock, Sv. ake. I, s. 84.
- Vidskepelse**: dialektisk **vindskepelse** (jfr **vind**).
- Vingåker** (jfr **vinge**), ortnamn i Södm., är det fsv. **Vikingaker**.
- Vintrosa**, fsv. **Wintrwsa**, ortnamn i Örebro län, skrifves äfven **Vinteråsa** (jfr **vinter** ock **ås**); se Sidbl. HSn. s. 114.
- Violoncell**: i Värml. ock Dalsl. **fiol-i-cell**.
- Vitriol**: i Värml. **betterell** (jfr **better bitter** ock **eld**); se NOREEN, *Fryksdalsmålets ljudlära* s. 84. Samma form uppges för Vgötl. af HOF, *Dialectus vestrogothica* s. 89. I Boh. har man likaledes **betteräll**; se Sv. landsm. I, s. 683.
- Vitten** får man någon gång se stafvadt hvitten, som om det komme af **hvit**, med hvilket det visserligen på så sätt sammanhänger, att det lågtyska **witte**, hvarifrån vårt **vitten** är länadt, är en afledning af **wit** **hvit**. Icke desto mindre är naturligtvis den svenska stafningen **hvitten** af folk-etymologisk natur; jfr **trampolin**.

Vollsjö (jfr sjö), ortnamn i Skåne, är det fda. **Valösa**; se Sidbl. HSn. s. 15.

Våmb, ortnamn i Vgötl., förbättras stundom till **Vårfruhem**; se Sidbl. HSn. s. 115.

Vårdtecken (jfr vård) är det fsv. **vartekn.**

Vårfrudagen kallas mångenstädes **våffeldagen** (jfr våffla) genom feltydning af det dialektiska uttalet **våfferdagen** (obs. att **ld** ock **rd** i många dialekter uttalas lika).

Västerås (jfr ås) är det fsv. **Væstra Aros.**

Västgöte: i Boh. **vävjött** (jfr väf ock **skytt**) i betydelsen »gård-farihandlande» (jfr i Trondhemsmålet **vevskyt** »omreisende klædehandler»); se Sv. landsm. I, s. 683.

Vättas i frasen **litet vättas litet grand** (jfr isl. **vætta** »sak» i **ekki v.** icke ett grand) uppfattas i Dal. såsom en form af verbet **veta**, hvarför frasen får formen lite **må vettas**; se Norelius i Sv. landsm. II, s. lxxxvij.

Xenofon: i Värml., användt som hästnamn, **Skenfan** (jfr **skena** ock **fan**).

Åbrodd (jfr å ock brodd) är en ombildning af det latinska växt-namnet **abrotanum.**

Åhus (jfr hus), ortnamn i Skåne, är det fda. **Aus** af **āōs** åmynning, redan på 1300-talet ombildadt till **Ahus**; se FALKMAN, *Ortnamnen i Skåne* s. 78.

Åkermönja (jfr åker ock mönja) är en flerstädes förekommande dialektisk ombildning af växtens latinska namn **agrimonia.**

Ångarp, fsv. **Angathorp**, ortnamn i Vgötl., skrives äfven **Agnetorp** (jfr **Agne**); se Sidbl. HSn. s. 117.

Åseda, ortnamn i Smål., skrives också **Åsheda** (jfr **hed**); se Sidbl. HSn. s. 118.

Åsle, fsv. **Asle**, ortnamn i Vgötl., skrives äfven **Åsled** (jfr **ås** ock **led**); se Sidbl. HSn. s. 118.

Älfsbacka, ortnamn i Värml., skrives någon gång **Elofsbacka.** Endera formen är naturligtvis folketymologisk.

Älfva (Elfva), såsom kvinnonamn, tilldelas företrädesvis det älfte barnet i familjen.

Ända (jfr då) är det fsv. *æn þo*, där *þo* är identiskt med *dock*.

Ärtemark (jfr ärt), ortnamn i Dalsl., skrefs i fsv. tid *Aretamarkh* ock kan sålunda ej gärna ha något med ärt att göra; se Sidbl. HSn. s. 118.

Ärtskocka (jfr ärt) är lån från ty. *artischecke* ock detta från fr. *artichaut*.

Ödeshög, fsv. *Ödeshögh*, ortnamn i Ögötl., skrives äfven *Ösjö* (jfr sjö); se Sidbl. HSn. s. 118.

Öfraby, fda. *Øfraby*, ortnamn i Skåne, skrives äfven någon gång

Öraby (jfr öra); se Sidbl. HSn. s. 118.

Öfvermage (jfr öfver ock *mage*) är det fsv. *ovormaghi* af *o-formaghi* »oförmående person»; se Bugge i Tidskr. f. fil., Ny r. III, s. 268.

Ölmevalla, fda. *Elmevalla*, ortnamn i Hall., skrives äfven *Örmevalla* ock *Ormevalla* (jfr *orm*); se Sidbl. HSn. s. 119.

Örfil (jfr *fil*) är förmodligen en ombildning af det danska *örefigen*, detta ett lån från äldre (1500-talets) tyska *örfige*.

Örngätt, fsv. *örnagat*, skrives stundom *örngödt* (jfr *god*).

Östmansby, ortnamn i Värml., skrives i Östra Emterviks kyrkbok för 1707 *Östsmössby*, d. v. s. *Öst-smeds-by*. Det nuvarande namnet beror sålunda på association med *man*.

www.books2ebooks.eu